
Acta synodi particularis van Noorthollant, gehouden tot Enchuysen den 2 July A. 1591 stilo novo.

In den eersten syn daer nae aenroepinge des Heeren naem tot praesidem vercoren CLEMENS MARTINI, dienaer des woorts tot Hoorn, ende tot assessorem JOHANNES DAMIUS, dienaer tot Haerlem, ende tot eenen scribam PETRUS CORNELII, dienaer tot Almaer, ende JOHAN DE MICHELL tot synen assessorem.

Syn voorts gelesen die credentiebrieven ende naemen dergener, die van elcken classe op desen synodo syn gedeputieret, ende met naemen eerst dergener, die uyt en classe van Enchuysen syn verschenen, die welcke dese in ordeninge naevolgende zyn:

HERMANNUS GERHARDI, dienaer des woorts binnen der stadt.

JAN DE MICHELL, dienaer des woorts tot Grootebrouck.

ALBERT ALBERTSZ, ouderling tot Enchuysen.

REYNER LOUWERISZ, ouderling tot Grootebrouck.

Edam:

JOHANNES CAMPIUS, dienaer des woorts tot Middellie.

EPHRAIM DIRCKNIERSZ ¹⁾, dienaer des woorts tot Oosthuysen.

SIMON JANSZ, ouderling tot Edam.

DIRCK MATHYSZ, ouderlingh tot Purmerend.

Alcmaer:

PETRUS CORNELII, dienaer des woords tot Alcmaer.

JOHANNES VOSSIUS, dienaer des woords op Langedyck.

JAN PHELIPSZ, ouderling tot Alcmaer.

JACOB MARTENSZ, ouderling op Langedyck.

Haerlem:

JOANNES DAMIUS, dienaer des woords tot Haerlem.

JODOCUS GEISTERANUS, dienaer des woords tot Assendelft.

JAN VAN PEENER ²⁾, ouderling tot Haerlem.

LAMBERT ISEBRANTSZ, ouderling in de Beverwyck.

Amstelredam:

JOANNES AMBROSIUS, dienaer des woords tot Amstelredam.

CLAES JANSZ, dienaer des woords tot Loosdrecht.

HUYGE CORNELISZ, ouderling tot Amstelredam.

ISEBRANT WILLEMSZ, ouderling tot Weesop. Dese is niet verschenen ende is syn affblyvinge met sodanigen redenen geexcuseert, daerover de synodus haer geneugen heft gehad.

Hoorn:

CLEMENS MARTINI, dienaer des woords tot Hoorn.

JACOB WILLEMSZ, dienaer des woords tot Hoochtwoud.

GARBRANT GARBRANTSZ, ouderling tot Hoorn.

JAN DIRCKSZ, ouderling tot Twisch.

Syn voorts die instructien gelesen, die elcke classis deur hare gedeputierden hebben in den synodo gebracht.

[ART. 1.] ³⁾ Eerstelyck aengaende die saecke van LAMBERTO VALCKENAER op die oude questie, dickmael in verscheyden synodis gehandelt, te weeten oft men hem tot den dienst wederom sal toelaeten ofte niet, daerop is die resolutie also gevallen, alsdat hy wederom tot den dienst

¹⁾ »Dirckniersz" A heeft »Dirckinus", B »Dierckinus", G »Dierkents". ²⁾ »Peener" A, B en G hebben »Peenen". ³⁾ De articuleering, die in C niet voorkomt, is hier overgenomen uit B.

opgenomen ende toegelaeten sal worden, overmits dat men niet alleen syn langwylige boetveerdicheyd gesien und daetlycken bevonden heeft, maer omdat die classis van Haerlem hare voorgaende resolutie (om redenen haer daertoe moverende) heeft verandert ende also vier stemmen tegens twee komende nae gewoontlycke wyse die meeste stemmen die minste overwogen hebben, mits nochtans dat men hem niet en sal vergunnen in eenige plaetse in dese provincie van Hollant te dienen, waertoe hem voorts van desen synodo sal gegeven worden een behoirlycke attestatie, daerin synen val met alle beleeftheyt sal worden verhaelt met oock syne boetveerdicheyt, die men nu lange jaren van hem heeft gespeurt. Ende aengaende voorts syne alimentatie, diewelcke hy versoect, dat men se hem tzyner hulpe in synen noot ende armoede wil doen, soo is der synodus tevreden, dat elcke classis nae hare goetwillicheyt daerin sal doen, tgene sy bevinden sal te behooren, ende daerom een collect maecken, die men hem mette eerste gelegentheyd ter hant sal bestellen ende dat men nu tot sulcken eynde hier in desen synodo uyt elcke classe hem een aelmosse van drye gulden sal geven, diewelcke men daernaem hem sal van tgene elcke classis sal versaemelen in reeckeninge aftrecken.

Volcht die attestatie LAMBERTI VALCKENAERS.

[ART. 2] Also als men der waerheyt getuygenisse te geven schuldich is, soo ist, dat wy, dienaren des particulieren Noorthollantschen synodi tot Enchuysen vergadert, van tooner deses, LAMBERTUS VALCKENAERS, eertyts dienaer voor een tydt tot Edam ende daernaem tot Wormer ende Jisp, getuygen hoe warachtich is, dat hy hem den tyt synes dienstes aen dese plaetsen voorsz. in leere ende gelove allesins suyver, gesont ende getrouwe ¹⁾ heeft gedraegen, maer aengaende syn leven ende wandel soo isset, dat hy hem tot onser grooter droeffnisse ende veler geloviger ergernisse daertoe aenstoot veeler, die daerbuyten syn, voor seeckere jaeren onbehoirlyck in eene openbare grove sonde des vleesches verlopen heeft ende oversulcx van synen dienst is afgesettet ende tot noch toe afgehouden worden. Maer nochtans daernaem op sodanige syne missedaeet vermaent synde, soo heeft hy dieselve met groot leetwesen beweent ende dat sy hem van herten berouwen hem voor elckeen betoont, twelcke hy niet allene daerin daetlyck heeft bewesen, dat hy met openbare schultbekenninge syner sonden hem metter kercke, den classe ende synodo heeft versoent ende de gegevene ergernisse wechgenomen, maer daerby hem nu eenige jaeren allesins soe wel boetveerdich ende christelyck in alle synen leven ende wandel heeft gedraegen, dat elckeen een welge-

¹⁾ »gesont ende getrouwe" A heeft »ende gesont".

noegen daeraen genomen heeft. Twelck alles van den synodo aengermerct synde, is oversulcx beweecht geworden hem niet alleen minnelyck met hertelyck mededogen hem syne sonden ende val broederlyck om Christi wille te vergeven ende hem tot haren broeder ende lidtmaat der kercke Christi te ontfangen (als tselve al lange voorheenen is geschiet) maer hem wederom tot den dienst der gemeynte Christi ende des woords toe te laeten ende in te stellen, opdat hy met syn ontfangen pont ende gaven den Heere Christo ende syn gemeynte eenige vrucht ende stichtinge soude mogen doen. Ende dat bysonder in aenmerckinge van de gelegenthey¹⁾ deses tydts, daer. Godt almachtich door syn genaede eenige plaetsen ende steden in desen landen tot syns woorts vercondinge opendoende, den oogst des Heeren groot begint te worden ende, weynige trouwe arbeyders²⁾ daertegen gesonden³⁾ synde, groote dierte in den dienaren tot velen plaetsen is. Diewelcke dese onse toelaetinge LAMBERTI totten dienst wy nochtans met sulcke conditie ingewillicht hebben, dat hy niet ergent in dese provincie van Hollant denselven betreden sal uyt oorsaecke dat, syne ergernisse alhier gevallen ende alomme bekent synde, wy insien, dat hij niet met goede stichtinge hier ergent soude connen staen, als wy daertegen verhoopen, dat hy op andere plaetsen ende in andere provintien, daer syne saecke soo niet bekent en is, sal kunnen doen. Is daerom onse ootmoedigh ende vrundlyck versoeck ende bidden mits desen aen allen dienaren, onsen seer lieven weerden medebroederen, ende allen kercken⁴⁾, by denwelcken dese onse broeder ende nu eenen medediaer, LAMBERTUS VALCKENAER, met dese onse letteren van attestatie sal mogen verschynen ende hun te leesen sullen mogen werden ver- toont, sy willen hem voor sodanigen een als voorsz. is kennen ende aennemen in den Heere ende hem alle mogelycke hulpe in syne saecke doen soo veele sulcx als tot Godes eere ende opbouwinge syner gemeynte sal dienen mogen, hetwelcke wy in gelycken val geerne aen eenen ye- gelycken tot allen tyden willen verschulden. Aldus gedaen ende gegeven in onse synodalische vergaderinge tot Enchuysen desen III July 1591 stilo novo. Ende was ondergeschreven: CLEMENS MARTINI, minister apud Hor- nanos, praeses, ende PETRUS CORNELII, minister apud Alcmarianos, scriba.

[ART. 3.] Syn voorts in den synodo die vyf questien van der kercke van Haerlem met die instructien ende resolutien van elcken classe op denselven voorgelesen worden, maer also als die saecke van dien eens- deels is ter neder geleyt ende die synodus oock oordeelt ende verstaet,

¹⁾ »van de gelegenthey^t» ontbr. in A. ²⁾ »arbeyders» A heeft »harders». ³⁾ »gesonden» A, B en G hebben »gevonden». ⁴⁾ »ende allen kercken» ontbr. in A.

dat dieselve questien noch niet tot haerder vergaderinge behooren, soo is hiervan niet eygentlyck geresolveert, maer is daerby laeten blyven.

Acta des III July.

[ART. 4.] Syn op huyden in desen synodo verschenen twee commissarissen van den Hove ende E.E. heeren Staten van Hollant, met naemen die E. heer WILLEM VAN NIEVELT ende die E. heer raetsheer BORDE ¹⁾, diewelcke verclaerden met seeckere commissie van den E.E. heeren Staeten aen desen synodum gesonden te wesen ende dat om by ons te sitten ende alle onsen handel aen te hooren ende daerinne te verhoeden, dat niet anders dan kerckelycke saecken in den synodo gehandelt en werden ende van gene politycke saecken soude worden gesproocken, daerbeneffens dat se ons van wegen der E. heeren Staten souden aenseggen als oock van wegen syne Excellentie, dat hare E.E. ende Excellentie dese onse synodale vergaderinge voor goet ende hen aengenaem advoeierden. Verclaerden voorts haer last ende commissie te syn ons aen te seggen, dat men voortaan geen synodum particularem sal houden sonder voorgaende weten ende consent van den E.E. heeren Staten ende syn Excellentie. Twelcke als wy hunlieden E.E. met behoirlycke eerbiedinge ende danckbaerheyd in dese hare commissie ende propositie ontfangen hebben, zoo is hunlieden voorgelesen die acta des synodi des voirgaenden daechs, daertegen sy niet hebben yet gesproocken, maar hebbent hen wel laeten gevallen.

Daernaes is henlieden E.E. voorgesteld die swaericheyd van de kerckelycke ordonnantie, in den Hage geconciepirt, ende daerop beleefdelyck aen henlyuden versocht, dat mynheeren die Staten uyt onsen naem mochten gebeden worden, dat sooverre dieselve by alle steden voor goet mochte werden geaccepteert, dat doch dan niet tot het effectueren van dien mocht worden geprocedeert, voordat dieselve deurt versien ²⁾ van een provinciael synodus van den heeren Staten gecommunicert, overgeleyt ende voor goet geapprobiert mochte worden ende by desen die kercken daerop gehoort mochten syn. Twelcke sy ons minnelycken geaccordeert ende belooft nae haer beste vermogen by den E.E. Staten also te doen ende des noot synde te vervorderen.

[ART. 5.] Is noch henlyuden E.E. voorgesteld die swaericheyd van der papisten ommelopen ende harer predigen door het lant met groote beoerten aen alle plaetsen ende daerop aen hare E.E. gebeden ende ver-

¹⁾ »Borde" A, B en G hebben »Borle". ²⁾ »versien" A, B en G hebben »verschryven".

socht, dat by den heeren Staten mochte begeert ende verworven worden, dat men tot eene openbare disputatie met henluyden mochte komen ende henluyden eenmael gantsch confondieren Daerop sy ons geantwoort ende belooft hebben, dat sy geerne het beste daerin willen doen ende sulcx mynheeren Staten remonstreren, mitz ons vermanende, dat wy uyten naem onses synodi een seecker request van dese clachte aen mynheeren den Staten willen schryven ende oversenden, dwelck syluyden E.E. geerne henselven willen exhiberen.

[ART. 6.] Is voorts ten laetsten hiermede dese synodus geeyndicht, sonder dat eenige swaricheyt om te censureren daerinne is voorgevallen, maer is alles met goeder stichtinge ende vrede afgegaen ende met dancsegginge van den naem des Heeren beslooten. Ende is voorts verordineert, dat men het toecomende synodus tot Edam sal houden ende dat als boven niet sonder weten ende believe van den E.E. heeren Staten ende syne Excellentie.

Aldus gedaen ende voleynt tot Enchuysen den III Julij 1591 stilo novo ende is onderschreven

CLEMENS MARTINI, praeses.
 PETRUS CORNELII, scriba.